

## Міжнародні стандарти діяльності наукових бібліотек

4-го жовтня 2017 р. відбувся семінар «Міжнародні стандарти діяльності наукових бібліотек», в якому взяло участь понад 40 фахівців з провідних бібліотек України та наукових установ, зокрема: Українського науково-дослідного і навчального центру проблем стандартизації, сертифікації та якості, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки України для дітей, Книжкової палати України ім. Івана Федорова, Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, Державної науково-технічної бібліотеки України, Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного, Науково-технічної бібліотеки ім. Г. Денисенка Київського політехнічного інституту імені І. Сікорського, наукових бібліотек Одеської юридичної академії,

Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, Національного авіаційного університету, фахівці НБУВ та бібліотек наукових установ НАН України.

Відкриваючи роботу семінару, провідний науковий співробітник НБУВ, д-р іст. наук **Н. В. Стрішенець** окреслила його тематику і нагадала, що з 1 вересня 2017 р. набула чинності Угода про асоціацію України з ЄС, яка передбачає у т. ч. і орієнтацію на європейські й міжнародні стандарти. Потребують упровадження не тільки національні, а й тисячі міжнародних стандартів. Низка стандартів ISO з бібліотечно-інформаційної діяльності, вже впроваджені в Україні методом підтвердження: «Міжнародна бібліотечна статистика», «Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек», «Показники функціонування бібліотек» і потребують перекладу українською мовою.

Виступ спеціаліста Українського науково-дослідного і навчального центру проблем стандартизації, сертифікації та якості **С. В. Кохан** був присвячений роботі Центру, який є національним органом стандартизації в Україні. Доповідачка розповіла про процедуру створення, діяльності та припинення діяльності технічних комітетів і підкомітетів зі стандартизації, про організацію та координацію процесів упровадження стандартів ЄС. Особливу увагу було приділено діяльності Технічного комітету 144 «Інформація та документація» і підкомітету 4 «Бібліотечна справа».

Провідний науковий співробітник НБУВ, канд. іст. наук **Г. І. Солоіденко** у своїй доповіді підбила підсумки 26-річної діяльності зі стандартизації бібліотечної справи, охарактеризувала низку чинних стандартів галузі. Було відзначено позитивний досвід національних бібліотек Балтії з налагодження європейського рівня організації стандартизації. А в Україні, наголосила доповідачка, розроблення національних стандартів відбувається дуже повільно. Було вказано також на недоліки роботи ТК 144 «Інформація і документація» і окреслено завдання підкомітету 4 «Бібліотечна справа».

Представник Державної науково-технічної бібліотеки України **Н. В. Бедзик** поділилася досвідом роботи своєї установи з актуалізації фонду стандартів у галузі інформаційної, бібліотечної, видавничої діяльності. Вона розповіла про історію створення фонду нормативно-технічної документації та його склад, окремо зупинилася на діяльності ТК 144 та ДНТБ України як члена цього комітету, презентувала бібліографічний покажчик «Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи», підготовлений фахівцями Державної науково-технічної бібліотеки.

Виступаючи з доповіддю, **Н. В. Стрішенець** цілком і повністю зосередилася на міжнародному стандарті каталогізації «Опис та доступ до ресурсу» (RDA). Вона розкрила особливості нового стандарту, його відмінності порівняно з попередніми Англо-американськими правилами каталогізації, навела приклади бібліографічних записів на основі нових правил, у т. ч. з використанням пов'язаних даних. На завершення доповідачка торкнулася перспектив упровадження RDA в українських бібліотеках.

Головний бібліотекар НТБ ім. Г. І. Денисенка НТУУ «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» **І. М. Баньковська** ознайомила присутніх з практичними напрацюваннями, розкрила перспективи впровадження RDA в своїй бібліотеці, розповіла про проблеми, пов'язані з перекладом Словника нового стандарту.

Жваву дискусію серед присутніх викликав виступ представника бібліотеки Одеської юридичної академії **Н. І. Зубченко**, в якому стандарт ДСТУ ISO 2789: 2016 «Міжнародна бібліотечна статистика» аналізувався як з правової точки зору, так і на відповідність сучасним вимогам. Докладно було розглянуто і стандарт ДСТУ ISO 16439:2016 «Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек» у виступі провідного бібліотекаря НБУВ **А. В. Вендиктової**.

Старший науковий співробітник НБУВ **О. Г. Яковен-**

**ко** поінформувала присутніх щодо організаційних заходів з формування підкомітету 4 «Бібліотечна справа» на базі Бібліотеки, визначення напрямів діяльності робочих груп з перекладу та науково-методичного забезпечення впровадження національних стандартів, гармонізованих з міжнародними.

Шлях національного стандарту від розроблення до його затвердження детально розкрила у своєму виступі зав. відділу Книжкової палати України **Г. М. Плиса**.

Отже, у центрі уваги учасників семінару були питання сучасного стану вітчизняної стандартизації загалом та бібліотечної зокрема. Присутні мали змогу подискутувати щодо означених на семінарі проблем.

Актуальні методологічні та практичні питання, що обговорювалися учасниками семінару, сприятимуть активізації впровадження європейських стандартів бібліотечно-інформаційної діяльності у практичну роботу наукових бібліотек, стимулюватимуть розвиток бібліотечної справи в Україні.

Рекомендації семінару «Міжнародні стандарти діяльності наукових бібліотек»:

1. Оскільки стандарти з бібліотечно-інформаційної діяльності не задовольняють існуючих потреб галузі, необхідно активізувати роботу ТК 144 «Інформація та документація» та ПК 4 «Бібліотечна справа».

2. Досвід національних бібліотек зарубіжних країн свідчить, що робота з упровадження міжнародних стандартів має бути тісно пов'язана з діяльністю ТК ISO 46 та його чотирьох підкомітетів. Бібліотекарі НБУВ мають брати активну участь у їх засіданнях на правах асоційованих членів.

3. У рамках Угоди про асоціацію України з ЄС важливою є діяльність щодо гармонізації національних стандартів з міжнародними, організація їх перекладу державною мовою. Співробітникам відділу міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків НБУВ, які входять до робочої групи з перекладу стандартів, необхідно брати безпосередню участь у кваліфікованому перекладі нових національних стандартів галузі: ДСТУ ISO 16439:2016, 11620:2016, 2789:2016.

4. НБУВ організувати підвищення кваліфікації фахівців ПК 4 «Бібліотечна справа» в Інституті підготовки фахівців Українського Агентства зі стандартизації (УАС).

5. Національним бібліотекам поновити практику попередніх років, коли після виходу стандарту готувалася низка документів, які супроводжувала його впровадження: методичні матеріали, коментарі укладачів з додатками та конкретними прикладами, альбоми, особливо стосовно правил бібліографічного опису різних видів документів тощо.

6. Рекомендувати ДП «УкрНДНЦ» публікувати в електронному вигляді тексти змін до стандартів, інформацію про відміну та заміну їх новими редакціями.

7. Оскільки стандарти стали рекомендаційними, національним бібліотекам необхідно провадити роз'яснювальну роботу серед фахівців галузі щодо розуміння доцільності, соціальної корисності виконання вимог галузевих стандартів.

8. Налагодити постійне обговорення питань стандар-

тизації членами підкомітету 4 «Бібліотечна діяльність», учасниками робочих груп щодо перекладу та розроблення науково-методичних рекомендацій з впровадження стандартів ISO «Information and documentation – International library statistics» («Інформація та документація. Міжнародна бібліотечна статистика») ДСТУ ISO 2789:2016 (ISO 2789:2013, IDT); «Information and documentation – Library performance indicators» («Інформація та документація. Показники функціонування бібліотек») ДСТУ ISO 11620:2016 (ISO 11620:2014, IDT); «Information and documentation – Methods and procedures for assessing the impact of libraries» («Інформація та документація. Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек») ДСТУ ISO 16439:2016 (ISO 16439:2014, IDT) шляхом організації семінарів, робо-

чих нарад на базі НБУВ, інших наукових бібліотек України.

9. Співробітникам відділу теорії та методології бібліотечної справи на основі ДСТУ ISO 16439:2016 «Information and documentation – Methods and procedures for assessing the impact of libraries: Інформація та документація. Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек» визначити методи оцінювання впливу, які є пріоритетними для вивчення діяльності НБУВ і розпочати їх розроблення.

**Надія Стрішенець,**

д-р іст. наук,

провідний науковий співробітник НБУВ

**Олена Сокур,**

молодший науковий співробітник НБУВ